

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	E.J.L. van der Waard	Datum	4 juli 2017
Doorkiesnummer	030 – 28 64760	Ons kenmerk	4560434/20170615/EW
E-mail	e.van.der.waard@utrecht.nl	Onderwerp	Luchtkwaliteit: NSL Monitoring en Meetnet, afronding NSL
Bijlage(n)	Rapportages: Monitor, Meetnet	Verzonden	
Uw kenmerk			
Uw brief van			Bij antwoord datum, kenmerk en onderwerp vermelden

Geachte dames en heren,

Graag bieden wij u zoals elk jaar de 'Rapportage Luchtmeetnet Utrecht' en de 'Gemeentelijke Monitoringsrapportage Lucht' aan. In deze brief gaan wij daarnaast in op de financiële afronding van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL).

Inleiding

Luchtverontreiniging is slecht voor de gezondheid. Volgens het RIVM is luchtverontreiniging verantwoordelijk voor drie tot vijf procent van de totale ziektelast in Nederland en staat daarmee in de top 3 van veroorzakers van ziekte en sterfte. Bij de huidige concentraties in de buitenlucht zijn vooral fijn stof (PM₁₀, PM_{2,5} en EC) en stikstofdioxide (NO₂) verantwoordelijk voor negatieve effecten op de gezondheid. Ondanks de afname in concentraties in de laatste decennia blijven deze stoffen verantwoordelijk voor gezondheidseffecten.

Uit recent gepubliceerd onderzoek van het Europees Milieu Agentschap (23-11-2016, Air Quality in Europe¹) blijkt dat de Nederlandse luchtkwaliteit slecht scoort in vergelijking met andere Europese landen. Volgens het EMA sterven 11.530 mensen jaarlijks voortijdig door fijn stof en 1.820 mensen door een te hoge concentratie stikstofdioxide in de lucht.

Rapportages luchtkwaliteit

Uitkomsten stikstofdioxidemetingen van het Utrechtse luchtmeetnet 2015

De 'Rapportage Luchtmeetnet Utrecht 2015' (bijlage 1) geeft informatie over de ontwikkeling van de luchtkwaliteit, op locaties verspreid over de stad. Vijf jaar meten laat een trend zien: vanaf 2011 nemen de NO₂-concentraties telkens af. Deze daling treedt op bij achtergrondmeetlocaties (gemiddeld 5 µg/m³) en bij straatmeetlocaties (gemiddeld 8 µg/m³).

¹ <https://www.eea.europa.eu/publications/air-quality-in-europe-2016>

De luchtkwaliteitsmetingen tonen de verschillen tussen verkeersbelaste en achtergrondlocaties en laten ook de invloed van de nabijheid van de snelwegen zien. In 2015 variëren de gemeten jaargemiddelde stikstofdioxide- concentraties van 19 tot 45 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Ondanks de verbetering van de luchtkwaliteit ligt in 2015 de gemeten jaargemiddelde stikstofdioxide-concentratie bij de Noordelijke tunnelmond A2 [45 $\mu\text{g}/\text{m}^3$] nog boven de EU-grenswaarde. Het rapport schenkt ook aandacht aan het vergelijken van gemeten en berekende stikstofdioxide-concentraties: deze komen goed overeen.

Uitkomsten gemeentelijke Monitoringsrapportage Luchtkwaliteit 2016

De 'Gemeentelijke Monitoringsrapportage Luchtkwaliteit 2016' (bijlage 2) gaat, aanvullend op de landelijke monitoringsrapportage 2016, specifiek in op de monitoringsresultaten voor de stad Utrecht. Uit de rapportage blijkt dat de gemiddelde concentraties fijn stof en stikstofdioxide waar de bevolking aan wordt blootgesteld het afgelopen jaar (licht) zijn gedaald. Voor stikstofdioxide bedraagt de afname in de voorgaande vijf jaar ruim twintig procent en voor fijn stof zelfs ruim vijftwintig procent.

Door landelijke, regionale en lokale maatregelen, opgenomen in het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) zijn we er in geslaagd om vrijwel overal in Utrecht te voldoen aan de grenswaarde voor stikstofdioxide. Voor 2015 berekenen we nog slechts één overschrijding van de grenswaarde voor stikstofdioxide. Het aantal potentiële overschrijdingen neemt licht af in vergelijking met de vorige monitoringsronde. Aan de grenswaarde voor PM_{10} voldoen we al vanaf 2010.

Vanuit het oogpunt van volksgezondheid is het van belang om door te gaan met verbetering van de luchtkwaliteit. Het aantal blootgestelden aan hoge verkeersbijdragen NO_2 , PM_{10} (inclusief roet) neemt in de loop van de jaren weliswaar langzaam af, maar gezondheidsschade treedt ook op bij lagere concentraties/verkeersbijdragen, lager dan de wettelijke norm van 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ jaargemiddeld. De WHO beveelt voor fijn stof een jaargemiddelde grenswaarde aan van 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, terwijl de jaargemiddelde achtergrondconcentratie fijn stof in Utrecht in grote delen van de stad hoger is dan deze WHO-advieswaarde. Langs drukke wegen bedraagt de fijn stof concentratie maximaal 23 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Voor EC is geen veilige waarde vastgesteld door de Wereldgezondheidsorganisatie.

Financiële afronding Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit

Het NSL is opgezet om landelijk aan de door Europa gestelde grenswaarden voor luchtkwaliteit te voldoen. Op basis van de maatregelen in het NSL kreeg Nederland van de Europese Commissie uitstel (derogatie) van het behalen van de Europese grenswaarden tot 2011 (PM_{10}) respectievelijk 2015 (NO_2). Voor de uitvoering van de maatregelen stelde de rijksoverheid financiële middelen beschikbaar, gemeentelijke middelen zorgden voor aanvulling. In 2015 moest aan de grenswaarden worden voldaan en op 31 december 2016 dienden de rijksmiddelen besteed te zijn. In 2017 vond de (financiële) eindverantwoording plaats, de accountant heeft akkoord hierop gegeven.

Vanaf 2006 zijn de Utrechtse maatregelen in het NSL, zoals vastgelegd in de Actieplannen Luchtkwaliteit Utrecht en het Uitvoeringsprogramma Gezonde Lucht voor Utrecht 2013-2015 in uitvoering. Het merendeel van de maatregelen is afgerond. Een enkele maatregel ronden we in 2017 af (uit gemeentelijke middelen) en diverse maatregelen krijgen een doorstart, bijvoorbeeld in de

actieplannen Schoon Vervoer en Goederenvervoer. In de Monitoringsrapportage 2016 (bijlage 2) gaan we gedetailleerd in op de stand van zaken van de verschillende maatregelen. Juridisch blijft het NSL het toetsingskader voor de luchtkwaliteit bij ruimtelijke plannen, tot aan de invoering van de Omgevingswet, zo heeft de minister bepaald. Jaarlijks zal zowel landelijk als lokaal monitoring van de luchtkwaliteit plaatsvinden.

Op basis van de monitoringsrapportage 2016 concluderen we dat wij het gemeentelijke NSL – maatregelenpakket op tijd hebben uitgevoerd en dat dit (financieel) is afgerond. De door het Rijk en de raad beschikbaar gestelde middelen zijn besteed, binnen een totale begroting van 170 miljoen euro. Aan de uitvoerings- en cofinancieringsplicht is voldaan. De verbeteringen zijn zichtbaar in de jaarlijkse luchtkwaliteitsrapportages. Het NSL mag dan ook als een geslaagde operatie gezien worden, waaraan sinds 2006 hard gewerkt is.

Gezonde lucht voor iedereen

Door het generieke en het gemeentelijke beleid verbetert de luchtkwaliteit in Utrecht. We hebben de afgelopen jaren fors ingezet op een scala aan maatregelen: we stimuleren het gebruik van de fiets als voorkeursvervoermiddel in de stad door een netwerk van fietsroutes uit te rollen en te verbeteren. Ook zetten we in op het verschonen van het verkeer dat door de stad rijdt, door elektrisch vervoer te stimuleren met oplaadinfrastructuur en subsidies, en door een milieuzone in te stellen voor personen-, bestel- en vrachtverkeer. Op gebied van openbaar vervoer helpen we mee het buspark te verschonen naar euro VI en elektrisch: na de zomer rijden er dertien volledig elektrisch bussen in de stad. We zetten in op het optimaliseren van goederenvervoer en stadsdistributie, met verschonings- en bundelingsmaatregelen. Infrastructurele maatregelen leiden tot een betere doorstroming, of tot verplaatsing van verkeer naar de snelweg. Lokaal verbeteren we de luchtkwaliteit door stroompunten aan te leggen op evenemententerreinen. Niet in de laatste plaats verschonen we ons eigen wagenpark.

Dit betekent niet dat we hiermee gezonde lucht voor alle inwoners hebben bereikt. Er is de laatste jaren een afname in concentraties, maar luchtverontreiniging blijft verantwoordelijk voor negatieve gezondheidseffecten, ook bij concentraties beneden EU-grenswaarden.

Ons coalitieakkoord zet sterk in op het verbeteren van de gezondheid. Gezond stedelijk leven is een gedeelde ambitie in de stad en in de regio. Kwaliteit van de openbare ruimte, leefbaarheid, geluid en luchtkwaliteit staan dan ook centraal in het mobiliteitsbeleid. We willen de mobiliteitsgroei in balans brengen met leefbaarheid, gezondheid en luchtkwaliteit; we blijven een zo groot mogelijke verbetering van luchtkwaliteit en gezondheid nastreven.

Conclusie

Het pakket aan gemeentelijke luchtkwaliteitsmaatregelen uit het NSL en het Uitvoeringsprogramma Gezonde lucht voor Utrecht werpt zijn vruchten af. De emissies van voertuigen nemen af, zoals wij ook met de uitvoering van het coalitieakkoord beogen. Nagenoeg alle knelpunten zijn opgelost door ons meerjarige beleid, dat effectief blijkt. Dit betekent niet dat de lucht nu gezond is. Bij de huidige

concentraties in de buitenlucht vormen vooral fijn stof (inclusief roet) en stikstofdioxide een blijvend risico op gezondheidsschade. Terugdringing van de (verkeers)emissies blijft derhalve een belangrijke pijler van ons luchtbeleid. Dit onderschrijft uw raad in de motie 2015/78 door uit te spreken te streven naar het voldoen aan de WHO advieswaarde, door jaarlijks de luchtkwaliteit verder te verbeteren.

Momenteel voeren het RIVM en RHDHV, in opdracht van de gemeente, onderzoeken uit naar handelingsperspectieven voor een gezonde leefomgeving. Het RIVM onderzoekt welke maatregelen nog mogelijk zijn om de gezondheid van bewoners in de verschillende wijken verder te verbeteren. Aanvullend voert RHDHV onderzoek uit naar luchtkwaliteitsmaatregelen die we de komende jaren zouden kunnen uitvoeren. Dit najaar zullen we de uitkomsten van beide onderzoeken aan u aanbieden. Daarna gaan we graag met u in gesprek over de manier waarop we de verbetering van de gezondheid en de luchtkwaliteit voort kunnen zetten, en daaraan een extra impuls kunnen geven. Het verder verbeteren van de luchtkwaliteit is voor ons een speerpunt, en een gezamenlijke opgave met alle andere overheden.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te informeren.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,